

Dumonda Cantieni concernent la garanzia dal svilup d'uffants pitschens

Per persunas dal fatg èsi incontestà ch'igl è d'ina impurtanza absoluta per uffants pitschens da crescer si en in ambient stimulant per pudair s'acquistar cumpetenzas centralas per lur ulteriura vita.

L'Uffizi da sanadad dal Grischun infurmescha en sia newsletter a las vischnancas nr. 2 dal november 2019 che vischnancas e scolas sajan confruntadas adina pli savens cun il problem che uffants na san quasi betg la lingua locala, cur ch'els entran en scolina, e ch'els mussan deficits en lur svilup motoric, social e cognitiv. Ils fatgs che mainan a quai dastgassan per part vegnir declerads cun quai che uffants pitschens vegnan «tegnids» durant dis ed emnas da persunas d'assistenza organisadas en moda privata en abitaziuns pitschnas e consumeschan oravant tut medias electronicas. Quai en spezial per spargnar ils custs per canortas d'uffants ch'èn auts ord vista dals geniturs. Uschia han els ina schanza pli pitschna che auters uffants da sa sviluppar en moda sauna. Las consequenzas èn fatalas per ils uffants e per la societad. Ils deficits pon vegnir cumpensads per part pir suenter blers onns. L'emprim sutsegnader enconuscha la situaziun ord atgna experientscha sco trenader da ballarait. Marcantamain blers uffants tranter 6 ed 8 onns na san betg seguir ils trenaments pervia da la lingua ed adina pli savens pervia da las abilitads fisicas e coordinativas sco er socialas. Giugar ensemen cun auters uffants n'è strusch pli pussaivel. Las abilitads correspondentas avessan els stuì s'acquistar gia avant in pèr onns.

La libertad educativa ha tar nus ina gronda valur. En mintga cas èsi ina incumbensa publica da pussibilitar a tut ils uffants in access a la furmazion, a l'assistenza ed a l'educaziun d'uffants pitschens. I ston vegnir stgaffidas cundiziuns generalas per ch'i possian vegnir creadas purschidas d'auta qualitat ch'èn pajablas ed accessiblas per tut las famiglias. Sche quellas na vegnan tuttina betg duvradas, stoi esser pussaivel d'intervegnir en cas da situaziuns precaras, per ch'ìls uffants possian sa sviluppar correspondentamain. Emprimas vischnancas han reagì e lantschà programs che dastgassan bain gidar, ma che han fitg probablmain ina dimensiun memia pitschna per sustegnair famiglias il meglier pussaivel.

Savend che intervenziuns en la libertad educativa dals geniturs èn fitg delicatas, supplitgeschan las sutsegnadras ed ils sutsegnaders la Regenza da respunder las suandantas dumondas:

1. Tge basas legalas existan per pudair intervegnir da vart dal stadi, p.ex. sur la APUC, en cas da situaziuns precaras sco descrittas qua survart?
2. Resguarda la Regenza questas basas legala sco suffizientas?
3. È la Regenza er da l'avis che tolerar talas situaziuns cuntrafetschia a la Convenziun davart ils dretgs da l'uffant da la ONU?
4. Tge posts statals èn tenor la Regenza spezialmain responsabels en chaussa?
5. Tge mesiras che vegnan applitgadas en auters chantuns u en auters pajais dastgassan gidar tenor l'avis da la Regenza a schliar ils problems menziunads per il chantun resp. per las vischnancas?
6. Tge mesiras èn planisadas en il Grischun?

Tavau, ils 9 da december 2020

Cantieni, Degiacomi, Rüegg, Berther, Brunold, Cahenzli-Philipp, Casutt-Derungs, Caviezel (Caira), Clalüna, Crameri, Deplazes (Rabius), Derungs, Epp, Florin-Caluori, Föhn, Hardegger, Hartmann-Conrad, Hofmann, Holzinger-Loretz, Maissen, Märchy-Caduff, Müller (Favugn), Natter, Papa, Preisig, Ruckstuhl, Sax, Schmid, Schwärzel, Thomann-Frank, Tomaschett-Berther (Trun), Bürgi-Büchel, Giudicetti, Pajic, Spreiter, Stieger